

RESTAURÁTORSKÁ DOKUMENTACE

Restaurátorský průzkum a záměr

bočních oltářů v kostele sv. Jakuba v Pomezí nad Ohří

Březen 2014

Mgr. Marcel Hron
akademický sochař a restaurátor

MgA. Jakub Kándl,
akademický malíř a restaurátor

Památkový dohled: NPÚ územní odborné pracoviště v Lokti

Počet vyhotovení restaurátorské dokumentace: 2 x tištěná podoba,
2 x elektronická podoba

Místo uložení restaurátorské dokumentace:

1x tištěná + 1x elektronická podoba- Národní památkový ústav, územní odborné pracoviště
v Lokti,

1x tištěná+ 1x elektronická podoba- Archiv objednatele

Dokumentace je chráněna ve smyslu zákona číslo 89/1990 sb. v úplném znění (autorský zákon) s tím, že právo k užití ve smyslu zákona číslo 20/1987 sb. v plném znění (o památkové péči) má Národní památkový ústav, územní odborné pracoviště v Lokti a vlastník památky.

Obsah:

I. Lokalizace památky:	3
II. Údaje o památce:	3
III. Údaje o akci:	3
IV. Popis památky	4
V. Restaurátorský průzkum	4
VI. Restaurátorský záměr	5
Světla?	Chyba! Záložka není definována.
VII. Specifikace doporučených materiálů	7
VIII. Fotodokumentace	8
VIII-I. Archivní fotografie	10
VIII-II. Současný stav oltáře při západní stěně	13
VIII-III. Současný stav oltáře při východní stěně	20

Počet stran:26

Autor fotografií: Mgr. Josef Rozinek

Grafické zpracování dokumentace: Bc. Eva Haškovcová

I. Lokalizace památky:

- 1. Obec:** Pomezí nad Ohří
- 2. Část obce:** Pomezí nad Ohří
- 3. Okres:** Cheb
- 4. Kraj:** Karlovarský
- 5. Umístění:** při jižním břehu nádrže Skalka
- 6. Název objektu:** kostel sv. Jakuba
- 7. Rejstříkové číslo objektu:** 15887/4-102
- 8. Památkou od:** 3. 5. 1958
- 9. Název památky:** boční oltáře

II. Údaje o památce:

- 1. Autor:**
- 2. Datace:**

III. Údaje o akci:

- 1. Vlastník památky:** obec Pomezí
- 2. Objednatel:** obec Pomezí
- 3. Zhotovitel:** Mgr. Marcel Hron akad. soch. a rest.
rest. licence MKČR č. j. 6.795/97
Školní 639/II, 337 03 Rokycany
IČO: 65552181, DIČ: CZ6902122194
Tel.: 734 311 255
E-mail: marcel.hron@quick.cz
- 4. Odpovědný restaurátor:** MgA. Jakub Kándl, akad. mal. a rest.
povolení k restaurování MKČR č.j.: 8722/2000

IV. Popis památky

Na evangelijní straně lodi kostela při triumfálním oblouku je umístěna dřevěná kazatelna s baldachýnem. V lodi před chórovou přepážkou jsou po obou stranách umístěny vedlejší oltáře. Na levé straně lodi je na částečně opravené zděné menze umístěn retabulový oltář osazený novodobým obrazem. Obraz nese scénu z obrazu Leonarda da Vinciho Madonny ve skalách z let 1483 až 1486. Obraz samotný je umístěn v profilovaném zlaceném rámu, který byl druhotně doplněn předsazenou plastickou kovovou mřížkou s motivem pnoucího keře nesoucí osvětlení. V menze je vsazena čtvercová mramorová deska, podobně jako na hlavním oltáři. Po pravé straně lodi se nachází protějškový oltář. Tento však je usazen na betonovém kvádru. Na tomto místě zde ještě v desátých letech 20. stol stála kazatelna, což vysvětluje absenci původní menzy. Na oltáři je umístěn obraz s postavou sv. Anny z obrazu od Michelangela Merisi da Caravaggio, Madona a dítě s hadem z roku 1605. Oba oltáře korespondují s hlavním oltářem jak po stylové tak po řemeslné stránce. Oba mají po stranách obrazů umístěné polychromované dřevěné sloupy s patkou a akantovou hlavicí, jež tomto případě vynáší prolomený trojúhelníkový štít, ve kterém je, stejně jako na hlavním oltáři, umístěn vyřezávaný nástavec s motivem božího oka. Nástavec je zde však zakončen po stranách prolomenou korunní římsou. Po bocích oltáře jsou také umístěny neosazené dřevěné konzoly.

V. Restaurátorský průzkum

Průzkum se převážně soustředil na hodnocení stavu dřevěného materiálu, jeho povrchového zpracování, znečištění, statických anomálií a barevných vrstev.

Oltář při západní stěně kostela

Z oltáře se do dnešní doby dochovala pouze základní architektura a minimální fragmenty výzdoby těsně propojené s architekturou. Bohatá sochařská výzdoba, která je patrná na archivních fotografiích, zcela chybí.

Povrch architektury je znečištěn prachovými deposity, místy je možné najít drobné cákance barvy, patrně z doby poslední výmalby kostela. Zlacené a polychromní vrstvy praskají a odlučují se od povrchu, mnohde už zcela odpadly.

Dřevní hmota je silně degradována dřevokazným hmyzem a nese řadu plastických poškození. Chybí velká část obložení menzy, a celý tabernákl. Samotná menza je

přetažená novou, patrně cementovou omítkou. Levá postranní konzola je výrazně rozvolněná a celému oltáři chybí řada drobných zdobných prvků (rozvilinové motivy na soklech sloupků, část dekoru dříků, výzdoba kladí nástavce atd.). Silně je poškozen také vrchní štít nástavce, který má uraženou část římsy, chybí mu celá vrchní výzdoba a několik paprsků svatozáře, včetně plastického motivu z jejího středu. Další drobnější poškození jsou patrná po celé architektuře, zejména u profilací říms.

Je možné, že některé části výzdoby bude možné dohledat mezi fragmenty oltáře uloženými v kapli.

Oltář při východní stěně

Z oltáře se do dnešní doby dochovala pouze základní architektura a minimální fragmenty výzdoby těsně propojené s architekturou. Bohatá sochařská výzdoba, která je patrná na archivních fotografiích zcela chybí. Oltářní obraz je novodobý.

Povrch architektury je znečištěn prachovými deposity, místy je možné najít drobné cákance barvy, patrně z doby poslední výmalby kostela. Zlacené a polychromní vrstvy a praskají a odlučují se od povrchu, mnohde už zcela odpadly.

Dřevní hmota je silně degradována dřevokazným hmyzem a nese řadu plastických poškození. Chybí celé obložení menzy a celý tabernákl. Menza je patrně vyzděná nově a přetažená cementovou omítkou. Celému oltáři pak chybí řada drobných zdobných prvků (rozvilinové motivy na soklech sloupků, část dekoru dříků, výzdoba kladí nástavce atd.). Jeden ze soklů postranních tordovaných sloupů má proražené čelo, oběma pak chybí původní plastický dekor. Vrchnímu štítu nástavce chybí celá horní výzdoba a několik paprsků svatozáře, včetně plastického motivu z jejího středu. Další drobnější poškození jsou patrná po celé architektuře, zejména u profilací říms.

Je možné, že některé části výzdoby bude možné dohledat mezi fragmenty oltáře uloženými v kapli.

VI. Restaurátorský záměr

Cílem prací je přispět provedením nutných restaurátorských a konzervačních prací ke zlepšení současného stavu památky, k její celkové rehabilitaci při zachování jejích historických, kulturních a uměleckořemeslných hodnot.

Před samotným restaurátorským zásahem bude stav obou oltářů podrobně zdokumentován.

Základní restaurátorský zákrok se bude soustředit na konzervaci a ošetření dřevní hmoty a doplnění řezb v místech, kde by docházelo k optickému zkreslení výrazu celého

oltáře. Chybějící figury a rostlinné motivy budou doplněny v případě získání dostatečných finančních prostředků. Ty budou provedeny jako dřevořezby z měkkého dřeva podle dochované archivní dokumentace. U obou oltářů budou zhotoveny nové tabernákly.

Vzhledem k míře poškození bude nutné oba oltáře demontovat a převézt do ateliéru restaurátora. Před samotnou deinstalací budou nejvíce nesoudržné vrstvy polychromie zajištěny přelepem, dřevěné prvky pak převázáním textilií.

Povrch bude mechanicky očištěn od prachových depositů a cákanců barev. Zároveň proběhne revize konstrukčních spojů a vyjmutí zkorodovaných kovových spojovacích prvků.

Dřevní hmota bude napuštěna insekticidním a fungicidním přípravkem (Lignofix OH, fa. Stachema) a následně celoplošně petrifikována roztokem solakrylu (Solakryl BMX, Xylen, fa. Lučební závody a.s. Draslovka Kolín). Vzhledem k silné degradaci dřevní hmoty nebude provedeno její ozáření, které by představovalo další nežádoucí manipulaci s jednotlivými prvky.

Současná polychromní vrstva bude konsolidována (dle potřeby ředěný prostředek Acrycleber 498-20x, fa. Lascaux) a pouze očištěna od vrstev ztmavlých laků a nežádoucích tmelů kompozicí vhodných organických rozpouštědel. Příliš zdegradované dřevěné prvky, především v případě spojovacích článků, budou v nejnutnějším rozsahu vysazeny. Zároveň proběhne doplnění chybějících prvků a řezeb z měkkého dřeva a to jen v nejnutnějším rozsahu tak, aby nebylo narušeno estetické působení díla. Spoje jednotlivých dílů budou zajištěny polyuretanovým lepidlem (Bison, fa. Druchema). Místa, kde došlo k obnažení díla od polychromie na samotné dřevo a rovněž nové dřevěné doplňky budou opatřeny klihokřídovou vrstvou, na které bude, následně po jejím opracování a ošetření roztokem šelaku v etanolu, provedena barevná retuš reversibilními barvami (akrylové barvy, práškový pigment pojený vosko- pryskyřičným lakem) a retuše zlacení původní použitou technologií. Zlacení na mat bude prováděno na žlutý poliment, zlacení na lesk na červený poliment. Odpovídajícího lesku zlacených částí bude dosaženo zaleštěním achátem. Nové zlacení bude s původními vrstvami opticky zceleno lokální patinou. Restaurovaný povrch dřevěné architektury bude zakonzervován vrstvou voskopryskyřičného laku.

Po restaurátorském zásahu proběhne zpětná montáž celé architektury na původní místo. Zdegradované kovové spojovací prvky budou nahrazeny novými.

VII. Specifikace doporučených materiálů

Biosanace bude provedena přípravkem Lignofix OH ředěným v lihu, nebo ethanolu.

Zpevnění bude provedeno napuštěním roztokem Solakrylu BMX (fa. Lučební závody a.s. Draslovka Kolín) rozpuštěným ve xylenu či toluenu.

Pro konsolidaci dochovaných polychromních vrstev bude použit dle potřeby ředěný prostředek Acrycleber 498-20x, fa. Lascaux).

Polychromovaný povrch dřevěné architektury bude očištěn od vrstev ztmavlých laků kompozicí vhodných organických rozpouštědel.

Spoje budou zajištěny polyuretanovým lepidlem (fa. Bison).

Místa zcela obnažená od polychromie budou opatřena klišokřídovou vrstvou a ošetřena roztokem šelaku v ethanolu.

Barevná retuš bude provedena reversibilními barvami (akrylové barvy, práškový pigment pojený voskopryskyřičným lakem).

Zlacení na mat bude prováděno na žlutý poliment, zlacení na lesk na červený poliment.

Stříbření bude provedeno na červený popřípadě černý poliment.

Povrch postříbřených partií bude uzavřen proti oxidaci vrstvou šelaku.

Odpovídajícího lesku těchto povrchových úprav bude dosaženo po zaleštění achátem.

Závěrečná konzervační úprava bude provedena voskopryskyřičným lakem.

Mgr. MARCEL HRON akad. soch. a restaurátor
ŠKOLNÍ 639/II, 337 03 ROKYCANY
IČO: 65552181, DIČ: CZ6902122194
MOBIL: 734 311 255
V Rokycanech dne 7. 3. 2014
Vypracoval Mgr. Marcel Hron
akademický sochař a restaurátor
MgA. Jakub Kándl,
akademický sochař a restaurátor

VIII. Fotodokumentace

Seznam obrázků

VIII-I. Archivní fotografie

Obrázek 1: Historická fotografie interiéru kostela, archiv NPÚ, ÚOP v Lokti..... 11

Obrázek 2: Historická fotografie oltáře při západní stěně, archiv NPÚ, ÚOP v Lokti..... 12

VIII-II. Současný stav oltáře při západní stěně

Obrázek 3: Současný stav oltáře 14

Obrázek 4: Současný stav oltáře 15

Obrázek 5: Pohled do presbytáře a lodi kostela s oltáři..... 16

Obrázek 6: Detail poškození vrchního štítu nástavce 16

Obrázek 7: Detail rozvolněné konzoly vlevo..... 17

Obrázek 8: Detail fragmentu rámu dřevěného obložení menzy 18

Obrázek 9: Bok menzy s fragmenty obložení..... 19

VIII-III. Současný stav oltáře při východní stěně

Obrázek 10: Současný stav nástavce 21

Obrázek 11: Současný stav oltáře - pohled z boku 22

Obrázek 12: Detail poškození vrchního štítu nástavce 22

Obrázek 13: Současný stav - boční pohled 23

Obrázek 14: Detail spodní části nástavce s chybějícím tabernáklem 24

Obrázek 15: Rozebraný oltář v kapli s možnými částmi výzdoby oltářů kostela..... 24

VIII-I. Archivní fotografie

Obrázek 1: Historická fotografie interiéru kostela, archiv NPÚ, ÚOP v Lokti

Obrázek 2: Historická fotografie oltáře při západní stěně, archiv NPÚ, ÚOP v Lokti

VIII-II. Současný stav oltáře při západní stěně

Obrázek 3: Současný stav oltáře

Obrázek 4: Současný stav oltáře

Obrázek 5: Pohled do presbytáře a lodi kostela s oltáři

Obrázek 6: Detail poškození vrchního štítu nástavce

Obrázek 7: Detail rozvolněné konzoly vlevo

Obrázek 8: Detail fragmentu rámu dřevěného obložení menzy

Obrázek 9: Bok menzy s fragmenty obložení

VIII-III. Současný stav oltáře při východní stěně

Obrázek 10: Současný stav nástavce

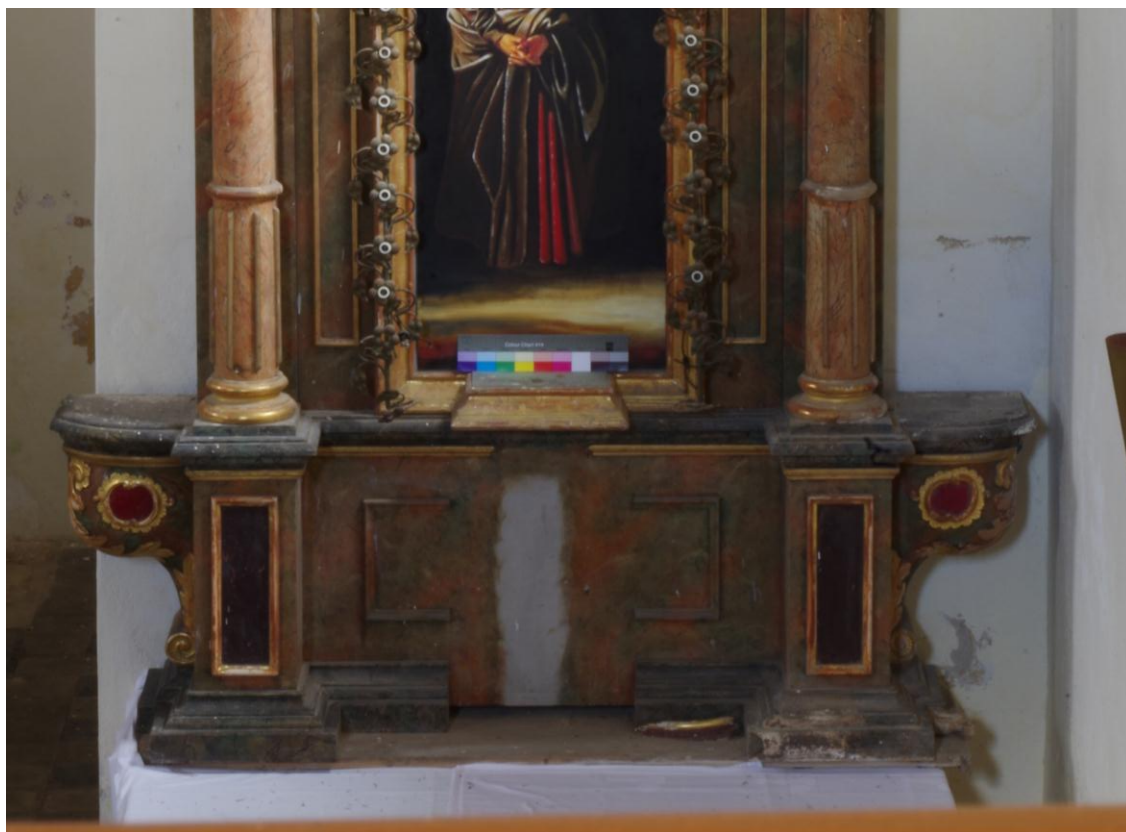
Obrázek 11: Současný stav oltáře - pohled z boku

Obrázek 12: Detail poškození vrchního štítu nástavce

Obrázek 13: Současný stav - boční pohled

Obrázek 14: Detail spodní části nástavce s chybějícím tabernáklem

Obrázek 15: Rozebraný oltář v kapli s možnými částmi výzdoby oltářů kostela